

Kunnskapsdepartementet (KD)
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Vår ref:
23/00008-1

Saksbehandler:
Rune Gulbrandsen

Dato:
5. januar 2023

Barneombudet ønsker tydelige plikter for kommunen ved privat opplæring i hjemmet

Det har i den senere tid vært oppmerksomhet om hvordan privat opplæring i hjemmet gjennomføres. Barneombudet har tidligere gitt innspill til dette i høring til ny opplæringslov, men ser behov for en ytterligere tydeliggjøring av vårt syn, som vi ber Kunnskapsdepartementet ta med seg videre i sitt arbeid på dette feltet.

Det er viktig at kommunene fører tilsyn med at barn som gis privat opplæring i hjemmet får det læringsutbyttet og den hjelpen de har krav på. For å sikre dette er vi særlig opptatt av at departementet må tydeliggjøre kommunens ansvar for å:

- Høre barna når det gjennomføres tilsyn med privat opplæring i hjemmet.
- Føre tilsyn med den enkelte elevs læringsutbytte.
- Sørge for å fange opp andre behov barna måtte ha, som ellers blir avdekket gjennom tjenester som eksempelvis skolehelsetjeneste og PPT.

Vi har tidligere støttet departementets forslag om meldeplikt og krav om tilsyn innen tre måneder. Vi ser likevel at det kan være behov for en ytterligere tydeliggjøring av kommunens plikter overfor denne gruppen barn.

Barnets beste – retten til å bli hørt

Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved både offentlige og private beslutninger. Det er nær sammenheng mellom prinsippet om barnets beste og barns rett til å bli hørt. Dette prinsippet innebærer rettigheter og plikter, og stiller også krav til beslutningsprosesser.

Barneombudet ber departementet klargjøre overfor kommunene at de er forpliktet til å snakke med barnet når de gjennomfører tilsyn, og at barnet alltid skal høres ved avgjørelser om hjemmeundervisning. Dette følger i dag av barnekonvensjonen og er foreslått som generell bestemmelse i ny opplæringslov. Når kommunen fører tilsyn, må det derfor stilles krav til å ha samtaler med barna. En slik samtale vil kunne avdekke barnets egne ønsker og behov, og ligge til grunn for en reell barnets beste vurdering. Kommunens PP-tjeneste vil i kraft av sin rolle og kompetanse være godt egnet til å utføre disse samtalerne.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Krav til kontroll av læringsutbytte

Barn som får opplæring i hjemmet, er ikke omfattet av de vanlige vurderingskravene som elever i skolen har. Det betyr at de ikke får vurdering underveis, sluttvurdering i form av karakterer, eller eksamen i noen av fagene foreldrene underviser i. De må heller ikke gjennomføre kartleggingsprøver i lesning, regning og engelsk, som er obligatorisk i den offentlige skolen.

I dagens regelverk fremgår det at kommunen gjennom sitt tilsyn *kan* kontrollere hva barnet har lært ved å benytte kartleggingsprøver. Barneombudet mener det er viktig at det stilles tydeligere krav til kontroll av elevenes læringsutbytte. I dag er det ofte ingen som vet hvilket faglig nivå disse elevene befinner seg på. Når kommunen skal gjøre en vurdering av hvorvidt hjemmeundervisningen er forsvarlig, må elevens læringsutvikling være den del av denne vurderingen.

Kommunal ulikhet

Noen kommuner har gode rutiner for oppfølging av elever som får sin opplæring i hjemmet. Enkelt saker viser likevel at det innenfor dagens regelverk er stor risiko for kommunal ulikhet i gjennomføringen av tilsyn. Det er også en risikofaktor at det dreier som om et relativt lite antall elever. Det kan i enkelte kommuner gå lang tid mellom hver gang dette blir aktuelt, noe som kan påvirke kommunens rutiner for slike tilsyn.

For noen barn fungerer det fint å få opplæringen hjemme, men det er sårbart for de barna som har ulike risikofaktorer knyttet til seg, som eksempelvis læringsutfordringer eller risiko knyttet til omsorgssituasjonen i hjemmet. Barneombudet er bekymret for om disse barna blir fanget opp gjennom kommunens tilsyn. Skolen er et sikkerhetsnett for å fange opp barns vansker på mange områder. De barna som får sin opplæring hjemme, må derfor sikres på annen måte.

Barneombudet mener det vil være til det beste for de barna dette angår, at det stilles tydeligere krav til kontroll av kvaliteten på privat opplæring i hjemmet, og oppfordrer derfor departementet til å ta dette med seg i sitt videre arbeid.

Med vennlig hilsen

Inga Bejer Engh
barneombud

Rune Gulbrandsen
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo